

Socialistisk ugekommentar

- udsendt af SAPs Forretningsudvalg fredag den 2. maj 2008.

Hvor er arbejderklassen?

I går markerede vi arbejderklassens internationale kampdag, og i disse uger har en del af arbejderklassen grebet til et af de ældste kampvåben i arbejderklassens arsenal, strejken. Ikke desto mindre måtte Enhedslisten for få uger siden bruge en del af sit årsmøde til at diskutere, om der er en arbejderklasse, om det er et passende ordvalg, og om det skal være en central del af Enhedslistens strategi at organisere sig blandt arbejderklassen og udvikle arbejderklassens kamp for socialisme.

Der er mange – også rimelige – grunde til, at det ikke giver sig selv. De fleste lønmodtagere i Danmark opfatter sig ikke som arbejdere og ser ikke sig selv som en klasse. Samtidig har en betydelig del af arbejderklassen opnået en relativ velstand i forhold til tidligere faser af kapitalismen.

Endelig er der store forskelle mellem forskellige grupper af lønarbejdere, forskelle som ofte fører til indbyrdes splittelse:

- mellem offentligt ansatte og privat ansatte
- mellem ansatte i produktion, service og omsort
- mellem lønmodtagere af dansk oprindelse og indvandrere og flygtninge
- mellem udstationerede og fastboende arbejdere
- mellem boligejere og lejere.

Disse og mange andre forskelle kan umiddelbart få det til at se ud, som om lønarbejderne ikke har noget til fælles, ikke tilhører en specifik samfundsklasse. På den anden side skal man ikke kradse meget i overfladen, før der viser sig sociale uligheder, forskelle mellem klasserne og fælles betingelser for tilsyneladende meget forskellige grupper af lønarbejdere.

Jævnlig kommer der undersøgelser, der viser, at børn af ufaglærte eller faglærte arbejdere sjældent får en højere uddannelse. Vil man have et lille uvidenskabelige billede af det danske klassesamfund, kan man lave en undersøgelse af danske Højesteretsdommeres sociale baggrund. At der ikke er så mange ufaglærte og faglærte arbejdere i private produktionsvirksomheder, som der har været (i Danmark!), bliver ofte brugt som et argument mod eksistensen af arbejderklassen. Men man skal ikke have tilbragt mange timer på et plejehjem, i et McDonalds-køkken eller på en kontorarbejdsplads, før man fornemmer, at arbejdsforholdene i industri, privat service og det offentlige mere og mere ligner hinanden. Minuttyranni og akkordlignende arbejde eksisterer begge steder; fortidens tjenestemandstryghed i ansættelsen er for længst forsvundet, og der er ikke mange lærere eller sygeplejersker, der opfatter deres job som et kald længere.

Selv om der er stor forskel på indkomsterne for forskellige grupper af lønarbejdere, er det intet i sammenligning med det svælg, der er mellem flertallet af lønarbejdere på den ene side og på den anden side overklassen af direktører, andre højtstående ledere, virksomheds- og kapitalejere. Endelig er det en lillebitte brøk af danskerne, som ejer hovedparten af formuer og kapital, og som dermed har en magt over samfundsøkonomien, som Folketinget og kommunalbestyrelserne sjældent kan hamle op med.

Disse eksempler er små og store tegn på, at vi stadig lever i et klassesamfund, og at flertallet af den erhvervsaktive befolkning – trods alle forskelle – nogle objektive grundvilkår til fælles.

Det er arbejderklassen, som:

- må sælge sin arbejdskraft for at opnå en indkomst, de kan leve af (også selv om de har et par obligationer eller nogle medarbejderaktier)
- ikke ejer produktionsmidler eller anden kapital (også selv om de er boligejere eller har opsparing i en pensionskasse)
- skaber mere værdi i deres arbejde, end de får tilbage i løn
- ikke har indflydelse på de afgørende beslutninger om investeringer og strategi for deres arbejdspladser (også selv om de deltager i selvstyrede grupper og har repræsentanter i firmabestyrelsen)

Alt dette bringer dem i et modsætningsforhold til kapitalejerne, der er objektivt. Det vil sige, at de har modsatrettede interesser. Det vil også sige, at de erhvervsstrategier og den økonomiske politik, der skal til for at holde kapitalismen i live, gang på gang og som hovedregel skader denne gruppes liv, løn og levevilkår.

Dette direkte og objektive modsætningsforhold mellem arbejdere og kapitalister er ikke så tydelig for offentligt ansatte som for privat ansatte. Men modsætningsforholdet slår igennem, bare mere indirekte.

For 100 år siden blev produktionsresultatet delt op i løn til arbejderne og profit til arbejdsgiverne. I dag går en del af "aflønningen" af lønarbejderne via det offentlige i form af børnecheck, daginstitutioner, tilskud til kollektiv trafik, folkepension, lægehjælp. I den forstand er mange offentlige udgifter et minus for arbejdsgivernes profit på linje med lønudgifterne, hvad de heller ikke lægger skjul på, når de klager over det høje skattetryk. Det betyder, at kapitalejerne er lige så interesserede i at trække mere arbejde for mindre aflønning ud af de offentligt ansatte, som de er i forhold til deres egne ansatte.

Arbejderklassen i Danmark i dag ser ikke ud som arbejderklassen for 50 år siden og for 100 år siden. Den er f.eks. bedre uddannet, men den er også mere opsplittet. Den opfatter sig i mindre grad som en undertrykt og udbytteret klasse, men de fleste lønarbejdere forventer til gengæld et bedre liv og flere rettigheder. Det er delvist andre forhold end for 100 år siden, som kan få lønarbejderne til at reagere mod uretfærdighed og undertrykkelse i kapitalismen.

Derfor er der meget, som skal analyseres og diskuteres, før vi som revolutionære socialister kan skabe os et klart billede af, hvordan vi udvikler protester, organiseringer og bevidsthed fra situationen i dag til et opgør med kapitalismen og en begyndende opbygning af socialismen.

Men et grundvilkår har vi til fælles med alle socialister fra Karl Marx' tid og frem: Der eksisterer en klasse i samfundet, som altid vil være under pres fra kapitalismen, som har al mulig grund til at gøre oprør mod kapitalismen, og som på grund af deres rolle i samfundet har den mulige magt til at sætte samfundet i stå – og til at indrette det på en anden måde.

Det ser vi i det små, når FOA-medlemmer og sygeplejersker strejker og selv organiserer nødberedskabet i en kamp, der både er en lønkamp og en kamp om den økonomiske og sociale politik i Danmark. Vi ser også antydningen af det i den opbakning, de får fra andre lønarbejdere. Og det kan blive meget tydeligt, hvis de selv og andre strejker mod et regeringsindgreb. Det er denne samfundsgruppe, som Enhedslisten nødvendigvis må orientere sin indsats efter, hvis vi skal nå vores socialistiske mål. Indtil nu er der ikke fundet en bedre betegnelse for denne klasse end arbejderklassen.

Socialistisk ugekommentar udsendes af SAPs Forretningsudvalg hver weekend. Hvis du er interesseret i at få den tilsendt direkte på mail kan du bestille den på sap@sap-fi.dk